

СВ. СИНОД

№ 301

04 MAR 2003

1000, София, ул. Оборище 4

тел.987-56-11

**СТАНОВИЩЕ
НА СВ. СИНОД НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА**

Относно: конституционно дело № 3 – 2003 година, образувано по искане на 50 народни представители от XXXIX-то Народно събрание, с което е оспорена конституционността и съответствието с международни договори, по които България е страна от Закона за вероизповеданията /Обн. ДВ, бр. 120 от 29 декември 2002 година/ - чл. 7, ал. 4, чл. 10, ал. 1, изречение 3 и 4 и ал. 2, както и § 1, т. 3 от Допълнителните разпоредби /ДР/, § 2, ал. 3 и § 3 и § 4 от Преходните и заключителни разпоредби /ПЗР/ на същия закон.

С Определение от 13 февруари, 2003 година на Конституционния съд на Република България по к.д. № 3 – 2003 година, получено в канцеларията на Св. Синод на 19 февруари 2003 година, Българската православна църква е конституирана като заинтересована страна с предоставена възможност да изложи писмено становище по повдигнатите въпроси в искането до КС.

I

Св. Синод на Българската православна църква /БПЦ/, основавайки се на и спазвайки неизменно Свещеното Писание, учението и каноните на светата Православна църква и Устава на Българската православна църква, като се съобразява както всякога досега с:

- прокламираната свобода, мир, хуманизъм, равенство, справедливост и търпимост, както и издигането във върховен принцип правата на личността, нейното достойнство и сигурност /Преамбюла на Конституцията на Република България (КРБ)/;
- равнопоставеността на всички граждани пред закона и забраната за ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия .../чл. 6, ал. 2, КРБ/;
- ненакърнимостта на свободата на съвестта, изборът на изповедание и на религиозните или атеистични възгледи /чл. 37, ал. 2, КРБ/;
- свободата на вероизповеданията и отделеността на религиозните институции от държавата /Чл. 13, ал. 1 и 2, КРБ/;

- и с международните договори, по които Република България е страна и по-специално чл. 18 от Международния пакт за гражданските и политически права /МПГПП/, /ДВ, бр. 43 от 1976 година/ и чл. 9 от Европейската конвенция за защита правата на човека /ЕКЗПЧ/, /ДВ, бр. 80 от 1982 година/,

изказва своето удовлетворение от приетия Закон за вероизповеданията /ЗВ/, /ДВ, бр. 120 от 29 декември 2002 година/, който хармонира с духа на Конституцията и международните стандарти. С него се създават ясни правила и гаранции за свободата и автономията на всички вероизповедания.

Приемането на този закон е историческо събитие за България и за всички вярващи, независимо от тяхната религиозна принадлежност, защото е изграден на демократични и хуманистични принципи и отдава дължимото на естествените права на БЩ, която векове наред е легитимира българската държавност.

II

Анализирайки внимателно аргументите, на които се обосновава искането за противоконституционност на чл. 7, ал. 4, чл. 10, ал. 1 изр. 3 и 4, ал. 2, § 1, т. 3 от ДР, § 2, ал. 3, § 3 и § 4 от ПЗР на ЗВ, **Св. Синод намира за необходимо да заяви, че те са неоснователни.**

По т. 1 от искането относно противоконституционността на чл. 7, ал. 4 от ЗВ с чл. 6 и чл. 13, ал. 1 и 2 от КРБ и несъответствието с чл. 9 от ЕКЗПЧОС и чл. 18 от МПГПП.

Съдържанието на чл. 7 от ЗВ е с императивен характер и е напълно в унисон с ограниченията, наложени от чл. 9, т. 2 от ЕКЗПЧОС и чл. 18, т. 3 от МПГПП, възпроизведени в чл. 37, ал. 2 от Конституцията. Нормата на чл. 7, ал. 4 от ЗВ следва да се тълкува корективно, само в контекста на основните права и свободи, провъзгласени във Върховния закон, които са от най-висш порядък. При систематическото, логическото и граматическо тълкуване /”правата” и “свободите” са членувани с пълен член/ на оспорваната норма следва да се разбира, че вътрешните правила, ритуали и обреди на религиозните общности и институции не могат да ограничават основните права и свободи, охранявани от Конституцията като най-висша ценност – правото на живот /чл. 28/, правото на физическа неприкосновеност /чл. 29, ал. 1/, на лична свобода и неприкосновеност /чл. 30, ал. 1/, на неприкосновеност на личния живот, чест и достойнство /чл. 32/. Тези права не могат да бъдат дерогирани, от които и да е закон, а още по-малко от вътрешни правила, на което и да е вероизповедание.

Нещо повече, дори по време на война, на военно или друго извънредно положение, посочените права не могат да бъдат ограничавани /чл. 57, ал. 3 от КРБ и чл. 4, т. 2 от МПГПП/.

Ограниченията на правата и свободите на лицата от вътрешните правила на вероизповеданията не следва да се разбират като ограничение на

107

правата на личността по смисъла на чл. 6, ал. 2 от Конституцията. Вътрешните правила са нещо, с което всяко лице се е съгласило и приело доброволно при избора и изповядването на определена религия. Те са твърде различни по съдържание и ограниченията, които могат да се наложат с тях са допустими само дотолкова, доколкото не влизат в колизия с чл. 57, ал. 1 от Конституцията, който гласи: “Основните права на гражданите са неотменими”.

В заключение, нормата на чл. 7, ал. 4 не може да бъде тълкувана сама за себе си, а в единство с духа и принципите на Конституцията, потвърдени буквално и смислово в ЗВ.

Основавайки се на гореизложеното смятаме, че тълкуването на чл. 7, ал. 4 от искателите е буквално, стеснително и затова се възприема превратно и неправилно, поради което и искането за противоконституционност е неоснователно.

По т. 2 от искането относно противоконституционността на чл. 10, ал. 1 и 2 от ЗВ с чл. 6, ал. 2 и чл. 13, ал. 2 от КРБ и несъответствието с чл. 9 от ЕКЗПЧОС.

В т. 2 от искането се твърди, че самият факт на съществуването на чл. 10, който се отнася само до БПЦ, поставя в неравноправно положение всички останали религии и с това се нарушава чл. 6, ал. 2 от КРБ, който провъзгласява равенство на всички граждани пред закона, като не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии основани на религиозен признак.

Чл. 10 от ЗВ не дискриминира нито едно вероизповедание и не привилегирова БПЦ, а само признава нейното 12 вековно съществуване, конкретизира и доразвива конституционната норма за традиционна религия, чл. 13, ал. 3, КРБ.

Законовата конкретизация на конституционната норма на чл. 13, ал. 3 изисква преди всичко да се посочат правните характеристики /индивидуализиращите белези/ на тази квалификация за традиционност на източното православие във Върховния закон. Чл. 10, ал. 1 от ЗВ точно това прави. Изречение 1 от ал. 1 на чл. 10 възпроизвежда чл. 13, ал. 3 от КРБ. Второто изречение дава едно много стегнато и съдържателно определение на традиционността на източноправославното изповедание: “То има историческа роля и значение за българската държава и актуално значение за държавния ѝ живот.”, отразено най-вече в системата на официалните празници – всички неделни дни, Нова година, Възкресение Христово и Рождество Христово, /това е съдържанието на т. 16, “д” от Решение на КС на РБ № 2/18 февруари 1998 година по к.д. № 15/1997 година/.

“Традиционност” на източно православното вероизповедание в Република България означава не само историческо ранно възникване и възприемане /IX век/, но и масовото изповядване на тази религия в продължение на 12 века от преобладаващата част от българския народ

/почти в неговата цялост/ и **вековната непрекъснатост** /континюитет/ на изповядването /арг. Становище на Консултативния съвет по законодателство към председателя на НС/.

Конституционализирането на понятието “традиционна религия” е в най-висока степен деликатно и толерантно в сравнение с подобни понятия в други Конституции и закони на държави, членки на Европейския съюз, които легитимират религията на мнозинството вярващи с понятието “държавна”, “официална” или “господстваща”. /Примери: Конституция на Гърция, чл. 3 – “Господстващата религия в Гърция е Източно-православната църква на Христос.”;

Конституция на Дания, чл. 4 – “Евангелско-лутеранската църква е традиционната църква на Дания и като такава се поддържа от държавата.”;

Конституция на Италия, чл. 7 – “Държавата и Католическата църква, всяка в своето поле на действие, са независими и суверенни. Техните отношения са уредени в Латеранските Споразумения. Измененията на Споразуменията, които са приети и от двете страни не се нуждаят от процедура по конституционно преразглеждане.”;

Конституция на Норвегия, чл. 2 – “Официалната религия е Евангелистко-Лутеранската църква. Поданиците, които изповядват официалната религия са задължени да отглеждат децата си в същото вероизповедание.”;

Конституция на Ирландия, чл. 44 – “Държавата признава особено положение на Светата Католическа, Апостолическа Римска Църква, като пазителка на религията, изповядвана от болшинството граждани;

Конституция на Полша, чл. 25, ал. 4 – “Отношенията между Република Полша и Католическата църква се уреждат с Конкордат, сключен между Ватиката и Полската държава, както и от статут.”. Република Полша с Конкордата признава на Католическата църква статут на юридическо лице, както и на всички църковни териториални институции;

Австрия, Закон за външните правоотношения на Евангелската църква /Закон за Протестантството/ - “Евангелската църква е законово призната църква.”/.

Тези конституционни и законови положения в нито една от Европейските държави не се смятат, че ограничават правата на другите вероизповедания, нито че нарушават чл. 18 от МПГП и чл. 9 от ЕКПЧОС.

В подкрепа на съществуването на чл. 10 от ЗВ е докладът на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа /ОССЕ/ от септември 1999 година “Свобода на религията и религиозните убеждения: Закони, уреждащи структурирането на религиозните общности”, в който се казва, че съществуването на диференцирано третиране на дадено вероизповедание, когато се дължи на определени исторически традиции, обективни процеси и национални идентичности и специфички не

109

представлява нарушение на установените международни стандарти за религиозните права и свободи.

В този смисъл е и Декларация /№ 11/ относно статуса на църквите и мирогледните общности на Правителствената конференция към Договора от Амстердам – “Европейският съюз зачита статуса на църквите и на религиозните общности или обединение в държавите членки според техните правни разпоредби и не накърнява този статус.”

Съществуването на чл. 10 от ЗВ не противоречи на чл. 6, ал. 2 от КРБ и чл. 9 от ЕКПЧОС, защото както в цитираната конституционна норма, а и в цялата Конституция и посочената конвенция, акцентът е върху правата на личността или върху “правото на правата на човека” /теоретично обосновано от чл. кореспондент на БАН, проф. Нено Неновски в монографичното му изследване “Права на човека”/.

Конституционният съд на Р България в редица свои решения: № 4/1992 година, по к.д. № 1/1991 година /ДВ, бр. 35, 1992 година/, № 5 от 1992 година по к.д. № 11 от 1992 година /ДВ, бр. 49, 1992 година/, № 2 от 1998 година по к.д. № 15/1997 година /ДВ, бр. 22 от 1998 година/ е имал повод да заяви, че принципът, според който основните човешки права и свободи принадлежат на личността, а не на някаква група и подлежат на индивидуална, а не на колективна защита е възприет от българската Конституция и е в съгласие със сегашното състояние на позитивното международно право. В този смисъл правото на вероизповедание /чл. 37 от КРБ/ и правото на сдружаване /чл. 44 от КРБ/ на религиозна основа имат индивидуален, личен характер /арг. т. 16, “в” Решение на КС на РБ № 2 от 1998 година по к.д. № 15/1997 година /ДВ, бр. 22 от 1998 година/. Допълнителен аргумент в подкрепа на това е, че систематичното им място е в глава “Основни права и задължения на гражданите” от КРБ, докато съдържанието на чл. 13 от КРБ се съдържа в Глава I “Основни начала” и се отнася до отношенията между религиозните общности и институции от една страна и държавата от друга.

Признаването на БПЦ като традиционна религия в Република България от Конституцията и доразвитието на тази декларативна правна норма в чл. 10 от ЗВ чрез най-кратко определяне на иманентните черти, разкриващи същността ѝ не накърнява индивидуалното лично право на вероизповедание или индивидуалното право на сдружаване на религиозна основа, което се обективира чрез създаване на религиозна общност и религиозна институция, защото всяка друга религиозна институция наравно с БПЦ има същите по вид и обем права, предоставени им от Конституцията, Закона за вероизповеданията, позитивното ни право и в пълна мяра важат конституционните и законови ограничения за всички тях.

Съдържащите се правни характеристики в чл. 10, ал. 1, изречение 3 и 4 са със знакова смислова натовареност за БПЦ и са абсолютно необходими и неизменни, защото без тях тя не би носила белезите на Православна църква.

Когато Конституцията говори за източноправославното вероизповедание не означава, че тя има предвид Православието въобще и още по-малко отнася това понятие за другите /чужди/ Поместни православни църкви, които имат представителства /подвория/ на територията на РБългария и са под юрисдикцията на своите си Поместни православни църкви, но в духовно отношение те се съобразяват с каноните на Православната църква и в богослужението наред с името на главата на Църквата, чиито представители са, поменават и името на Българския Патриарх в чийто териториален диоцез се намират. Поради това тезата на искателите, че Румънската и Руската православни църкви са представители на източното православие в България, е неправилна.

В Република България представител на източното православие може да бъде единствено и само БПЦ, а не никакви общности, обявяващи се за православни /в този смисъл са и обсъжданията във Великото народно събрание при приемането на чл. 13, ал. 3 от Конституцията, както и решенията на Светия Всеправославен разширен надюрисдикционен събор през 1998 година и Йерусалимския и Цариградския събори от 2000-та година/.

Българската православна църква е Автокефална /самостоятелна в административно отношение/ и е увенчана с достойнството Патриаршия още през 10 век, което носи до падането на България под турско робство. Независимо, че с падането под турско робство БПЦ загубва автокефалността си, тя съществува като духовна институция и съхранява българското национално самосъзнание, достойнство и дух, когато българската държавност е унищожена. С издаването на султанския ферман от 1870 година е възстановена автокефалността на БПЦ, но не е възстановено предишното ѝ достойнство на Патриаршия, а е обявена за Екзархия. Промяната, както се забелязва, е в достойнството, а не в автокефалността на Църквата. През 1953 година в пълна мяра е възстановено достойнството на БПЦ чрез признаването ѝ за Патриаршия от всички Поместни православни църкви, неделими членове на Едната, Света, Съборна и Апостолска Църква. Всичко това е аргумент, че днес БПЦ е правоприменик на Българската екзархия, която е правоприменик на съществуващата преди това Българска патриаршия до падането на България под турско робство.

Кратката ретроспекция свидетелства, че БПЦ притежава устойчива историческа и правова приемственост в нейното многовековно съществуване като духовна институция, като промените във времето засягат единствено автокефалността и достойнството, но не и нейното съществуване като духовна институция.

Достойнството на Патриаршията, с което е увенчана БПЦ дава отражение и на наименованието на самата ни Църква като Патриаршия.

Наименованието "Патриаршия" /респективно "Екзархия", "Архиепископия" – Еладската православна църква и други/ се основава на обстоятелството, че главата на Поместната православна църква е Патриарх /екзарх, архиепископ/ - 34 апостолско правило във връзка с 4 и 6 правило от I

Вселенски събор, според които **първият епископ /предстоятелят/ в областта т. е. в диоцеза на Поместната православна църква се именува “патриарх”**.

Определянето на БПЦ като член на Едната, Света, Съборна и Апостолска Църква се дължи на обстоятелството, че Вселенските събори са установили една форма на управление и никоя Поместна църква, щом тя претендира, че е християнска, при това православна не може и не бива да не се съобразява и отклонява от утвърдените от нея правила. **Едната, Света, Съборна и Апостолска Църква не е нищо друго освен същата тази Църква, но на православните християни, членове на Поместната БПЦ.**

Идеята за съборността на Църквата намира израз в определянето на нейния управителен орган като Св. Синод, тъй като етимологично думата “синод” означава “събор”, а **представителната власт на всяка една Автокефална Поместна църква е предоставяна на и се осъществява от нейния Предстоятел /архиепископ, патриарх/, който във всички случаи по силата на традицията и каноните /34 апостолско правило, 3 правило на II Вселенски събор, 28 правило на IV Вселенски събор и др./ е епархийският архиерей /митрополитът/ на столичния /главния/ град. /Примери: Патриархът: на Йерусалим и цяла Палестина; на Александрия и цяла Африка; на Антиохия и целия Изток; на Константинопол и Вселенски; на Москва и цяла Русия; на Белград и цяла Сърбия, на Букурещ и цяла Румъния; Архиепископът на Атина и цяла Гърция; на Тирана и цяла Албания и т.н./.**

Отчитайки тези канонични положения и традициите на целия Православен свят, Уставът на БПЦ в чл. 14 сочи “Българският Патриарх е и Софийски митрополит. Той служи пожизнено. Седалището му е в София”.

Тази подробна аргументация се налага, за да се обоснове представителната власт на Патриарха, без която е немислимо съществуването на БПЦ и който и да е правен субект.

Твърдението, че изброяването на така анализирани характеристики на изразителя и представителя на източното православие – БПЦ в Закона противоречи на чл. 13, ал. 2 от Конституцията, като по този начин се нарушава автономността на БПЦ, и че това по същество е намеса във вътрешно организационния живот и администриране на вътрешното устройство на БПЦ, е неоснователно.

Устройството на Църквата /и в частност на БПЦ/ е дадено от Бога и тя трябва да го пази безусловно през всички времена. Каноните /законите/ на Църквата са неизменни, основават се на Божествената воля и откровение. Те не се ограничават по време и място. **Църковното “устройство е самостоятелно и напълно независимо от всякакви случайности на човешката воля и като установено от Бога, това устройство трябва да бъде запазено в пълна неприкосновеност през всички времена” /Далматински епископ Никодим Милаш, д-р на Богословието, Православно църковно право. Съставено по общите църковно-юридически източници и частните закони,**

действующи в автокефалните църкви. Превел от първото руско издание Протодякон Иван Стефанов, Първо издание, София, Печатница "Св. София", 1904., стр. 7/.

В подкрепа на това Законът в чл. 10, ал. 1, изречения 3 и 4 не прави нищо друго освен, че признава тази обективна даденост и историческа справедливост. Съдържанието на чл. 10, ал. 1, изречения 3 и 4, е сърцевина, извлечена от каноните на Църквата, които са в най-голяма степен устойчива нормативна система. Принципът за ненамеса на държавата във вътрешните дела на религиозните институции /чл. 13, ал. 2 от КРБ/ се изразява преди всичко в признаването и съобразяването с каноничните и уставни постулати и поради това съдържанието на чл. 10, ал. 1 от ЗВ е в пълна мяра конституционносъобразно.

Приемането на Закона е адекватното морално политическо отношение на законодателя за истинското място и роля на БПЦ като институция в обществената система и е в пълна хармония с мнозинството изповядващи православни християни в България.

Всички характеристики, съдържащи се в чл. 10, ал. 1, изречения 3 и 4 са минимално необходимите белези за всеки правен субект, без които той не би могъл да се идентифицира и разграничи от други подобни – наименованието, управителните и представителните органи се съдържат във всяко съдебно решение /при нормативната, регистрационна/ и във всеки административен акт /при разрешителната, лицензионна/ система за възникване на правен субект /юридическо лице/.

В чл. 10, ал. 1 във връзка с ал. 2 законодателят следва този принцип, защото правният субект /БПЦ/ се признава *ex lege* и е необходимо да се посочат неговите правни характеристики, за да е ясно кого законодателят признава. С акта на санкциониране от закона на този субект с иманентно присъщите му черти държавата не администрира вътрешната структура, а потвърждава само това, което от векове съществува.

"БПЦ е изразител на източно православната религия, която е толкова съществена част от бита, душевността и културата на българския народ поради многовековното изповядване и е толкова естественоправна, че не се нуждае от нарочни, официални и с конститутивно значение юридически процедури като нарочна регистрация в държавно организирано охранително производство" /Становище на Консултативния съвет по законодателство при Председателя на XXXIX-то Народно събрание/.

Авторът на Декларацията за независимостта на САЩ, Томас Джефърсън /1743-1826/, стоящ на позицията за естественото право пише: "Естествените права трябва да се поставят и над издаваните от държавата закони. Когато между тях възникват съществени различия или противоречия, те трябва да се решават в полза на естественоправните положения".

Независимо, че естествените права се възприемат като относими към човека, индивида, то за Църквата може да се каже, че в най-голяма

степен е естественоправно установена институция, защото както и човека е творение на Бога. Църквата е Тяло Христово, хората чрез светото кръщение стават живи членове на това Тяло. Тя е богочовешки организъм и поради това не се вмества в обикновените наши представи и преценки.

Висотата, която заема БПЦ в ценностната, нормативна и институционална система на обществото, изисква признаването на естественоправния ѝ статут, което изключва “принизяването” ѝ до формални съдебни процедури.

Няма формално юридическа пречка един субект да бъде признат по силата на самия закон и обикновено това се прави за признаването на общозначими, и с непреходно историческо значение и представляващи национална ценност институции. /Пример: БАН се признава със специалния Закон за БАН/. Няма друга институция, освен БПЦ в българската държава, която по такъв безспорен начин да заслужава признаването единствено и само със закона, защото е получила признанието на времето.

В сравнителноисторически план текст с подобно съдържание на чл. 10, ал. 1 от ЗВ съществува в акт от по-висш порядък – Конституцията на Българското княжество /1879 г. – чл. 37-40/. Подобно е съдържанието и в чл. 3 от Конституцията на Гърция, членка на Европейския съюз и в момента председателстваща го.

По т. 4 от искането относно противоконституционността на § 2, ал. 3 от ПЗР на ЗВ с чл. 6, ал. 2 и чл. 37, ал. 1 от КРБ.

Съдържанието на § 2, ал. 3 “Съдът вписва служебно в закрито заседание регистрираните по ал. 1 вероизповедания, с изключение на вероизповеданието по чл. 10” е естествено и необходимо следствие от признаването на БПЦ по силата на закона. Това е така, защото правен *нон-сенс* ще бъде едно юридическо лице да бъде признато със санкцията на закона и в същото време да се вписва дори и служебно в съдебен регистър. Това са два различни начина на съществуване на юридическите лица – по силата на закона и по регистрационния режим, които са мислими в правното битие само като алтернативни, но не и като кумулативно съществуващи.

Ако § 2, ал. 3 съществуваше без това изключение на чл. 10 от ЗВ, то това би обезсмислило съществуването на този член. Не може един правен субект да се признае от закона и да съществува в правното битие, а след това да бъде вписван чрез съдебна регистрация.

Естествената правосубектност на БПЦ съществува много преди изкуствената /кабинетна/ правна конструкция за юридическото лице.

Далматинският епископ Никодим Милаш, професор по православно църковно право в духа на консервативната традиция определя: “Сама по себе си Църквата не може да бъде някаква юридическа личност както последната се определя от философията на правото, и че тя не е някоя

корпорация, която има началото си в едно съглашение от няколко лица, заинтересувани по някой предмет” /Далматински епископ Никодим Милаш, д-р на Богословието, Православно църковно право. Съставено по общите църковно-юридически източници и частните закони, действащи в автокефалните църкви. Превел от първото руско издание Протодякон Иван Стефанов, Първо издание, СОФИЯ, Печатница “Св. София”, 1904., стр. 9/, защото тя е Богоустановена, естественоправна институция и има свой специфичен организъм, основава се на най-възвишени начала – на Свещеното Писание и свещените канони. Съществуването на вероизповеданията /в това число и БПЦ/ като юридическо лице има само гражданскоправна същност и е необходимо, за да влизат във взаимоотношение с другите субекти в правния мир.

С §2, ал. 1 от ПРЗ на ЗВ, законодателят признава правосубективността на регистрираните вече вероизповедания, като съдът е задължен да ги впише в регистъра. Това е доказателство за равното третиране на БПЦ и всички други вероизповедания, регистрирани по силата на отменения Закон за изповеданията. Признава се съществуването на тези субекти и единствено подходът е различен, като за БПЦ основанието е конституционносъобразно, а за всички други е най-либералният принцип в позитивното право – да не се изисква пререгистрация на възникнали правни субекти, което е друг начин да се признае обективна даденост.

Поради изложените съображения твърденията за противоконституционност са неоснователни.

По т. 3 от искането относно противоконституционността на § 1, т. 3 от ДР на ЗВ с чл. 6, чл. 13, чл. 37, ал. 2 от Конституцията и несъответствието с чл. 9 от ЕКЗПЧОС.

Искателите твърдят, че дефинитивната норма на § 1, т. 3 за “религиозна институция” е тясна по своя обхват и изключва нерегистрираните или новосъздадени общности, а това от своя страна противоречи на цитираните конституционни разпоредби.

Това тълкуване е неправилно, защото смисълът на Решение на КС на РБ № 5/1992 година по к.д. № 11/92г., ДВ, бр. 49/92г. е точно в подкрепа на дефинираните понятия в § 1 от ДР. “Институциите това са елементите на организационната форма и структура, чрез които съответната общност осъществява своята дейност вътре в общността и извън нея – в обществото”, “и още нещо, тълкувайки смислово чл. 13, ал. 2, може ли да си представим религиозни институции, отделени от държавата, без такова отделяне на религиозните общности, които те представляват”. Цитирането на тези разсъждения на КС са в подкрепа на дефиницията за религиозна институция в § 1, т. 3 от ДР на закона, защото организационната форма не е нищо друго

освен юридическо лице, а елементите и структурата са управителните и представителни органи, които са присъщи само на правноорганизираната форма, каквато е юридическото лице. Именно тя – институцията представлява общността. Религиозната общност е персоналният състав, но тя не е субект на правото, а само доколкото реши да участва в правоотношения чрез свои органи се обективира в религиозна институция. Няма пречка религиозната общност да съществува като сдружение на вярващи, но в правоотношение с другите субекти влизат физическите лица, които я съставят, а не общността като такава. Една общност от физически лица, които изповядват общо религиозно убеждение е неперсонифицирана, не може да влиза в правоотношения и да носи отговорност, ако не е субект на правото, защото само чрез представителните му органи може да изразява правнорелевантна воля. Конституционният съд и в двете цитирани изречения казва, че общността осъществява дейността си чрез институцията.

По т. 5 от искането относно противоконституционността на § 3 от ПЗР на ЗВ с чл. 6, ал. 1 и 2, чл. 13, ал. 1 и 2, чл. 37 и чл. 38 от КРБ.

Трябва да бъде обяснено, че обществените отношения, които нормират този параграф са изключително специфични, сложни и доста различни от разбирането на светското право за отношенията вътре в една религиозна общност, правата и задълженията на духовната иерархия и миряните. Законът казва в този параграф, че тези отношения са единствено и само уставни, защото лица, които са се отделили или са отпаднали от единството на вероизповеданията, подлежат на духовен съд за консумирани канонични нарушения. По този начин не се ограничава правото на лицата, които изразяват несъгласие с ръководството или практиката на дадена религиозна институция да създадат своя, без обаче да употребяват наименование идентично с вече утвърдена религиозна институция и без да се разпореждат с нейно имущество.

Още от древността Църквата се е ползвала с неприкосновеност на имуществените си права. На нея е принадлежало винаги правото да владее и да се разпорежда с църковното си имущество по свои вътрешни правила.

Съдържанието на § 3 от ПЗР на ЗВ е законова гаранция срещу злоупотреба с наименованията и имуществата на религиозните институции.

В този смисъл § 3 от ПЗР на ЗВ не нарушава цитираните конституционни разпоредби, а потвърждава уставни и канонични постулати. В подкрепа на тази теза са и решенията на Йерусалимския и Цариградски събор от 2000-та година и последвалото обръщение на Вселенския Патриарх Вартоломей от името на всички Глави на Поместните православни църкви до българския народ и всички държавни органи – “Този, който разкъсва Църквата не по-малко зло е сторил от изпадналия в ерес” /св. Йоан Златоуст/ и “нищо не разгневява повече Бога от това да се раздели Църквата”, защото “и кръвта на мъченичеството не може да изкупи този грях” /Р.Г. 62,85/. “Даже и тогава, когато има оплаквания от водачите на Църквата, не се

116

разрешава да разкъсваме Църквата, защото това е равно на заколване и разкъсване на Христос, а “който заколва Христос, за коя геена не е достоен?”” /P.G. 62,87/.

В подкрепа на всичко казано най-синтезиран и ярък израз на единството на Църквата е Символът на вярата, чл. 9, който гласи: “Вярвам... в Една, Света, Съборна и Апостолска Църква”.

В заключение, Св.Синод на БПЦ, като отчита духовната сложност и правната деликатност на обществените отношения, които Законът за вероизповеданията нормира, сметна за необходимо и полезно да изложи пред многоуважаемия Конституционен съд по-подробно догматичните, каноничните и уставни основания, които законът юридически прецизно урежда в духа и нормите на Конституцията и международното позитивно право.

Уважаеми съдии,

Основавайки се на направеното изложение, Св. Синод на БПЦ – Българска Патриаршия се обръща към вас да отхвърлите искането за обявяването на противоконституционност на текстовете от Закона за вероизповеданията, предмет на конституционно дело № 3/2003 година, образувано по искането на 50 /петдесет/ народни представители от XXXIX-то Народно събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СВ. СИНОД

Handwritten signature

ПАТРИАРХ БЪЛГАРСКИ И МИТРОПОЛИТ СОФИЙСКИ